

ZE ZÁHŘEBA JE DO SISAKA PO ŽELEZNICI JEN krok — proč by se tam tedy člověk nepodíval! Ale, když je člověk již tam, bez zaměstnání, bez povolání, bez myšlenky a bez podnětu k myšlence — co pak, to je to!

Sisak leží u stoku Kupy do Savy. Vlastně je Sisak dvojitý, Sisak civilní a Sisak vojenský; Kupa, která v hrvatském „Kde stanak moj“ šumí „po pećinah“, dělí domy civilní od vojenských, zároveň Hrvatsko od hrvatské Hranice. Vlevo po ní rozkládá se Sisak civilní. Stojí ještě v rovině, za vodou již druhá část města vystupuje podél silnice příkré, vedoucí pak dál po vlnách dobíhajícího sem Krasu.

Civilní Sisak, vyjma kostel a dvě, tři budovy nepatrné, je městem novým. Střechy i stěny vypadají jako novorozeňátka. Ale to dítě je buclaté, usmívavé a zdravé, a kdokoliv pohledne na ně a rozhlédne se ještě trochu dál, vidí, že najisto vzroste na kapitálního junáka. Stojíť u stoku dvou splavných řek a vůbec tak šťastně, že musí a musí se stát městem obchodním. Již nyní je nádraží jeho důležitější než záhřebské. Obrovské hromady duhovin čekají zde, aby via Sisak dostaly se do Anglie a zde sloužily k sudům na porter a ale. A u břehů Kupy, dobrým a vysokým nábřežím opatřených proto, že Kupa dovede být velmi zlou, jsou pární a nákladní lodě, skoro je jich tam více, než domů v Sisku civilním. Cestovateli arci ta budoucnost ničím není platna.

Přítomnost je právě přítomnost novorozeňátka. Dlouhá silnice či ulice od nádraží, jedna ulička vedlejší, neupravené náměstí s několika vysokými domy a dosti velkým i dosti dobrým hostincem, pak ještě as dvacet roztroušených budov, toť již vše. Obchod také nevískl ještě zvláštního nějakého rázu, vyjma to, že sem přivedl as tři — parapláře, kteří pracují před domy svými. Cizinec je brzy hotov. Projde si ty

dvě ulice, vejde na velké, zdi obehnané prostranství u kostela, kde v stínu obrovského stromu leží několik lenochů a v stínu zdi stojí nalezený zde římský sarkofág, přečte si nápis na něm, zívne si a je hotov.

„Z okna na náměstí nejlíp se město studuje,“ praví Hans Wachenhusen. Rozložil jsem se tedy v okně hostinského svého pokoje.

Pěkná výhlídka, pravda! Vojenský Sisak na druhém břehu řeky vypadá dosti malebně. Dole u vody jsou pěkně vystavená skladiště; některé náležejí potřebám vojenským, některé jsou majetkem soukromníků. Avšak ten soukromník, je-li tam příslušný, je také vojákem, jako každý ve Vojenské Hranici; není-li sám desátníkem, třeba byl půlmilionářem, je podřízen svému desátníku. A nad skladišti vine se pestře první město hraničářské, domek podle domku, samá obydlí vojáků. Země je sice na druhém břehu trochu jiná, lid však tentýž zde i tam, jenže zde civilní, tam vesměs vojenský.

Živěji je tam na všechn způsob než zde. Po břehu přecházejí lidé, pracovníci ze skladišť. Chvilkami přejde také nějaký muž v prostém národním kroji, černý širák na hlavě, košili přes bílé, široké spodky, staženou pasem, za nímž bambitky a nože, na prsou rozhalenou modrou vestu, jejíž zadní část také soukenna, a přes rameno starou, ještě na kamínek upravenou ručnici.

Zrak sklouznul dál. Mezi oběma břehy pne se vysoký dřevěný most, skorem stále nyní prázdný. U mýtního domku stojí mýtný a naproti němu — velký vepř. Štětináč je nejspíše na druhé straně domovem, dostal se cestou nezákonnitou, totiž bez mýta sem a chce teď rovněž nezákonnitě zpět. Mýtný stojí u cesty a žene vepře zpět po každé, když tento nový útok podnikne. A štětináč podniká útok vždy znovu a zas znovu, a vždy je vítězně odražen. Konečně, po útoku as padesátém, ztratil útočník zmužilost, obrátil se mrzutě chrochtaje a lehl si na zem. Mýtný pozoroval, že se v okně svém hrou tou bavím, a pohlédl vítězně vzhůru. Vtom však vyskočil vepřík znenadání zas, skokem byl na mostě a vesele kniče ubíhal k druhé straně. Mýtný zmizel.

U stolů, jenž co improvisovaná kavárna stojí dole před

hostincem, sedí už po delší dobu muž mladý, patrně zde také cizí. Popijí limonádu, točí si cigareta, zabijí čas všelijak. Nyní vystoupil z domu a blíží se k němu židák, mladý a ošumělý, kabát jeho vypadá, jako by byl peřím přirozeně obrostlý. Přisedl k mladíku, který ho sobě nevšímá.

„Stran té kukuřice,“ začíná žid po německu.

„Už jsem koupil.“

„Vím — ale je špatna!“

„Není pravda! Krásna je!“

„Špatna!“

„A proč?“

„To já vím.“

„Tedy povězte!“

„Co mně dáte?“

„Vyhazov, nepůjdete-li sám!“ rozzlobil se mladý obchodník, vstal ale sám a odešel dovnitř hostince.

Žid se za ním chvílku díval, pak vzal sklenici, na jejímž dně bylo ještě trochu limonády, a vypil to. Zabubnoval si prsty po stole a přeložil lenivě nohy. Tu zpozoroval, že z podešve čouhá mu kousek natržené kůže. Pomalu se nahnul, utrl čouhající kousek a vstrčil jej do kapsy.

Práskání bičů a spěšný dusot koňský zvěstují, že se blíží nějaké povozy. Přilítly dva. Před každým běží tři jak kočky velcí a vychrtlí koníci, biče nad nimi stále práskají, již zase zmizeli. Ale rovně nemohly vozy náměstím přejet; uprostřed leží dva chlapíci na slunci a ani sebou nepohnuli. Co jsem v Sisku, leží ti lenoši na tom parném slunci, obličejem k zemi, jako by bylo jejich povoláním dát se zde opíkat. Jen trochu jinak leží teď než leželi dřív, točí se na slunci jako kuře na rožni. Vsadil bych se, kdybych je byl dva dny pozoroval, že bych byl poznal dle jejich polohy, kolik je hodin.

Málokdy kráčí náměstím nějaká postava, houňovitou gajdu nebo kožich přes rameno nesoucí. Tamhle konečně také jedna zastupitelka krásné pleti. Patrně z honorace! Oblečena je zcela moderně, vlečka její vzbuřuje na nemoderním náměstí celé oblaky prachu. Ale slečinka sobě toho nevšímá, vlečku by za žádnou cenu nezdvihla, kráčí pyšně dál, za ní se valí prach. Dívá se do nebe, jako by chtěla vyzvědět, bude-li be-

nátská noc. Nebude-li pršet, slečinko, bude; ale sprchne-li, nevím, jak přes ty louže Romeo přeplave. Pamatujte na Leandra!

Hezký je Sisak a má budoucnost; v přítomnosti je ale upřímně fádňí. Ještě že pro večer mně kyne příjemná společnost v kruhu národním — odpůldne se prospí a ráno vyjedu si do Hranice.